

Kontiolahden laaja hyvinvointikertomus 2017-2020 ja hyvinvointisuunnitelma 2021-2024

Tekninen lautakunta 22.2.2022 § 25
Sivistyslautakunta 23.2.2022 § 13
Hyvinvointineuvottelukunta 3.3.2022 § 11
Kunnanhallitus 15.3.2022 § 83
Kunnanvaltuusto 21.3.2022 § 18

Sisällys

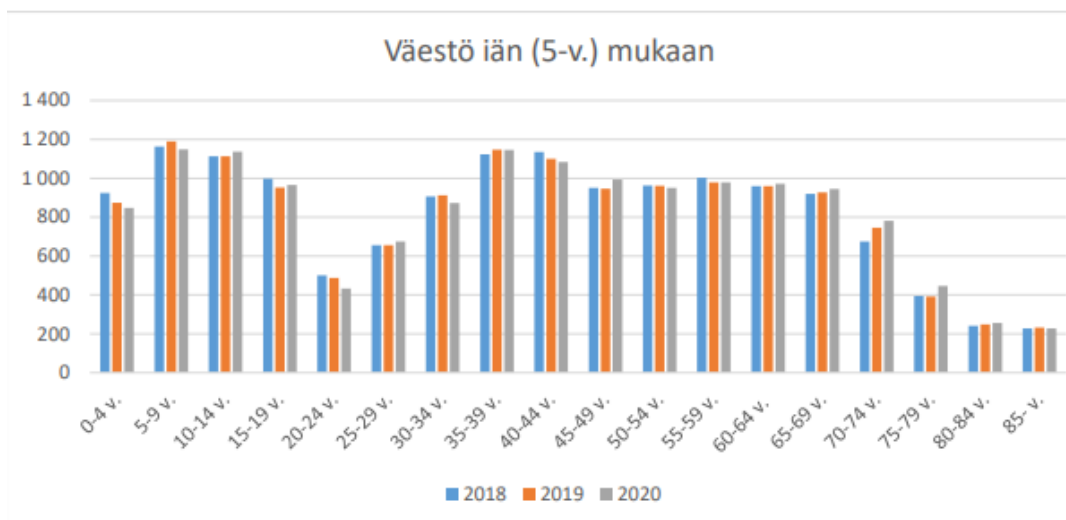
OSIO I. KONTIOLAHDEN KUNTA, SEN VÄESTÖ JA PALVELUT.....	2
1 Kontiolahden kunta ja sen väestö	2
2 Kontiolahden kunnan hyvinvoinnin vetovoimatekijät	3
2.1 Varhaiskasvatuspalvelut ja kouluverkosto	3
2.2 Liikunta- ja vapaa-ajan mahdollisuudet.....	4
2.3 Kylät ja asuminen.....	4
2.4 Elinvoima	5
2.4.1 Kontioloikka Oy ja Kontiolahden Yrityspalvelut Oy	5
2.4.2 Kontiolahden kunnan työllisyyspalvelut.....	5
OSIO II. VÄESTÖN HYVINVOINNIN JA TERVEYDEN TILANNE VUOSINA 2017–2020	7
3 Kontiolahden kunnan laaja hyvinvointikertomus 2017–2020.....	7
3.1 Lapset, varhaisnuoret ja lapsiperheet Kontiolahdella vuosina 2017–2020	7
3.2 Nuoret ja nuoret aikuiset Kontiolahdella vuosina 2017–2020.....	9
3.3 Työikäinen väestö Kontiolahdella vuosina 2017–2020	9
3.4 Ikäihmiset Kontiolahdella vuosina 2017–2020.....	10
OSIO III. KONTIOLAHDEN HYVINVOINTISUUNNITELMA VALTUUSTOKAUDELLE 2021-2024	13
4 Kunnan hyvinvointisuunnitelma.....	13
4.1 Kunnan hyvinvointisuunnitelma strategisena asiakirjana	13
4.2 Kunnan hyvinvointisuunnitelman 2021–2024 seuranta ja raportointi	13
5 Yhteiskunnallinen tilanne hyvinvointisuunnitelmaa 2021–2024 laadittaessa	13
5.1 Koronapandemian vaikutukset.....	14
5.2 Kunnan toimet terveysturvallisuuden edistämiseksi	15
6 Hyvinvointisuunnitelman 2021–2024 valmistelu	15
7 Hyvinvointisuunnitelman painopisteiden ja tavoitteiden asettaminen	16
7.1 Kontiolahden kuntastrategia ja Pohjois-Karjalan hyvinvointistrategia 2020–2025	16
7.2 Kontiolahden hyvinvointisuunnitelman 2021–2024 painopisteet ja tavoitteet	16
7.3 Hyvinvointisuunnitelman tavoitteiden seurantaindikaattorit.....	17
8 Tavoitetila	18
9 Hyvinvointisuunnitelman painopisteet, tavoitteet ja seurantaindikaattorit	18

OSIO I. KONTIOLAHDEN KUNTA, SEN VÄESTÖ JA PALVELUT

1 Kontiolahden kunta ja sen väestö

Kontiolahden kuntamme on nuorekas kunta Pohjois-Karjalassa. Poikkeamme muista Itä-Suomen kunnista siinä, että meillä on suhteessa eniten lapsia ja väestö on keskimääräistä koulutetumpaa ja hyvätuloisempaa. Kontiolahden väkiluku on yli kaksinkertaistunut kunnan perustamisajankohdasta tähän päivään. Asukasmäärä on vaihdellut voimakkaasti johtuen eri tekijöistä. Lähihistoriassa voimakkain kasvu ajoittui 1990-luvun vaihteeseen, jolloin asukasmäärä lisääntyi vuosittain jopa yli 4 prosenttia. Viimeisen kymmenen vuoden aikana väestömäärän kasvu on keskimäärin 1 prosenttia per vuosi. Vuoden 2021 aikana kunnan väkiluku ylitti 15.000 asukkaan rajan, ollen syyskuun 2021 lopussa 15.020.

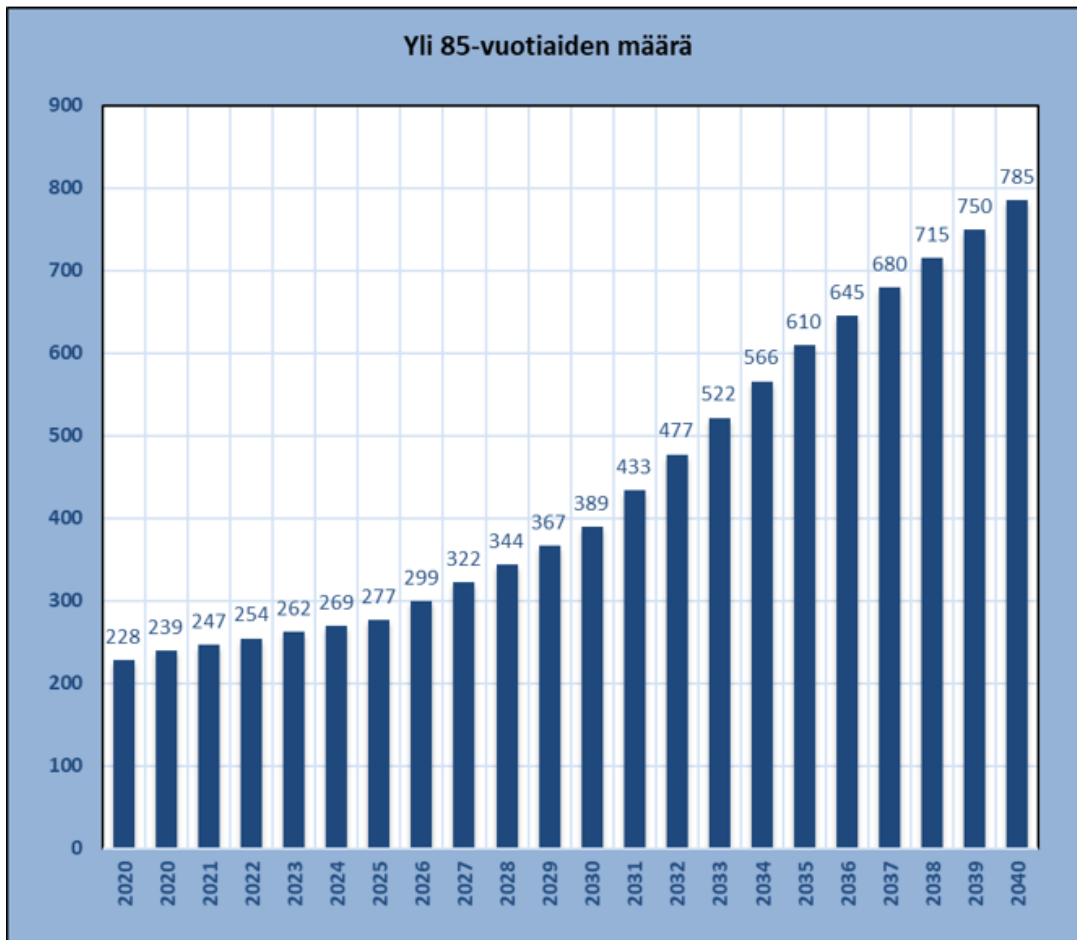
Väestörakenteemme on kokonaisuutena nuori. Kuntalaisten keski-ikä on 39 vuotta, mikä on selvästi alle valtakunnan keskiarvon (43,4 vuonna 2020). Kontiolahden lasten ja koululaisten (0–14-vuotiaat) osuus väestöstä on 21,1 prosenttia ja opiskelijoiden (15–24-vuotiaat) osuus 9,4 prosenttia. Työikäiset (25–64-vuotiaat) ovat suurin väestöryhmä, ollen noin 51,6 prosenttia. Eläkeläisten (yli 65-vuotiaat) osuus on kasvussa ja heitä on ollut vuonna 2020 noin 17,9 prosenttia väestöstä. Alla olevissa taulukossa on kuvattu väestömäärää 5-vuotiskäryhmittäin sekä ikäryhmittäisiä muutoksia eri vuosien välillä.

Taulukko 1. Kontiolahden kunnan väestö 5-vuotiskäryhmittäin vuosina 2018–2020. (lähde: FCG 2021, Kontiolahti 360°)

Kontiolahti lukeutuu nuoren ikärakenteen kuntiin, joissa nopeimman ikääntymisen piikkiä ei ole vielä koettu. Kontiolahden kuitenkin ennakoidaan tulevina vuosina kasvua sekä eläköityvien, että eläkkeellä olevien määrissä. Kasvun ennakoidaan olevan voimakkainta vuosina 2031–2035. Väestön ikääntyminen tulee ottaa huomioon

myös kunnan palveluja järjestettäessä. Alla olevassa taulukossa on esitetty Kontiolahden väestöennustetta yli 85-vuotiaiden määrän muutoksena vuoteen 2040 saakka.

Taulukko 2. Kontiolahden kunnan yli 85-vuotiaiden määrä vuosina 2020–2040.
(lähde: FCG 2021, Kontiolahti 360°)

2 Kontiolahden kunnan hyvinvoinnin vetovoimatekijät

2.1 Varhaiskasvatustalvet ja kouluverkosto

Kontiolahdella varhaiskasvatuksessa perheiden valittavana ovat monipuoliset palvelumme tarpeiden mukaan. Perheet voivat hakea paikkaa kunnallisesta päiväkodista tai perhepäivähoidosta, taikka he voivat valita myös palvelusetelillä yksityisen päiväkodin. Perheen valitessa kotihoidontuen, on heillä mahdollisuus hakea myös kuntalisää ja käyttää samalla avoimen päiväkodin leikki- ja perhekerhoja.

Kontiolahdella on Itä-Suomen kunnista eniten lapsia suhteessa väestöön. Lapsirikkaus näkyy muun muassa ainutlaatuisen kattavassa alakouluverkossa, sillä kunnassamme on 10 alakoulua. Lisäksi Kontiolahdella on yläkoulu ja oma lukio. Vuonna 2023 aloittavat rakenteilla olevat yhtenäiskoulut kirkonkylällä ja Lehmossa. Yksilöllisesti tarjottavan tuen avulla lasten oppimispolku rakennetaan varhaiskasvatuksesta perusopetukseen ja toisen asteen koulutukseen.

Kontiolahden lukio on kunnan ainoa toisen asteen oppilaitos. Lukio on toiminut Kontiolahdessa jo vuodesta 1974 alkaen. Kontiolahden lukio on keskikokoinen, vireä oppilaitos, jossa on noin 230 opiskelijaa. Lukiomme ominaispiirteitä ovat runsas valinnaisainetarjonta, kansainvälisyys ja kattavat oppimisen tukeen liittyvät palvelut (opiskeluhuolto, tuki- ja erityisopetus). Monipuoliseen oppimiseen kannustamme myös opetussuunnitelmaan kuuluvilla opintomatkoilla eri oppilaitoksiin, sekä Helsinkiin ja Lappiin (Lapin leirikoulu koko ikäluokalle).

2.2 Liikunta- ja vapaa-ajan mahdollisuudet

Kontiolahden kunnassa liikkumisen edistäminen on strateginen valinta, jota tukevat kunnan monipuoliset liikuntamahdollisuudet. Kontiolahti on maailmalla tunnettu ampumahiihtokisoista, ja stadionin ympäristö tarjoaakin loistavat puitteet monenlaiselle ulkona liikkumiselle: hiihto, ammunta, maastopyöräily, polkujuoksu/kävely, frisbeegolf. Kontiolahti on myös luontoliikkujan paratiisi monipuolisine retkeilyreitteineen ja luontokohteineen. Kuntamme kattava alakouluverkko tukee kuntalaisten lähiliikuntaa, sillä koulujen liikuntasalit ja piha-alueet liikkumisolosuhteineen ovat kaikkien käytössä kouluajan ulkopuolella. Liikuntapaikkojamme ylläpidetään ja liikuntapalveluja järjestetään yhteistyössä kolmannen sektorin toimijoiden kanssa.

Kulttuurihyvinvointia edistämme kunnassa tapahtumin, näyttelyin, konsertein sekä yhteisötaideprojektein. Järjestämme toimintaa yhteistyössä kylätoimijoiden ja muiden yhdistysten kanssa joka puolella kuntaa. Kulttuuria tuodaan asukkaiden lähelle kyläkiertueilla. Viime vuosina kunnassamme on toteutettu erilaisia yhteisötaideprojekteja, joilla lisäämme yhteisöllisyyttä ja osallisuutta.

Kunnassamme nuorisotyötä tehdään nuorisotiloilla, kouluissa, tapahtumissa, leireillä ja retkillä. Nuorisotyö perustuu vapaaehtoisuuteen. Nuorisotyön tärkeimpiä tehtäviä ovat nuorten kasvun tukeminen ja hyvinvoinnin lisääminen. Myös nuorisotyötä teemme yhteistyössä kolmannen sektorin kanssa.

Kuntastrategiamme mukaisesti edistämme asukkaiden hyvinvointia kumppanuuksilla järjestöjen ja muiden vapaaehtoisten kanssa. Kontiolahden kunnassa toimii paikallinen järjestöasioiden neuvottelukunta, KonJANE, johon valitaan järjestöjen edustajat hakumenettelyllä kahden vuoden välein. Kunnan edustajina järjestöasioiden neuvottelukunnassa ovat hallintopäällikkö/hyvinvointikoordinaattori ja vapaa-aikapäällikkö. Tuemme järjestötyötä ja yhdistystoimintaa kunnasta myönnettävillä avustuksilla. Yhdistystoimijoillamme on merkittävä rooli kunnan hyvinvointipalvelujen tuottamisessa.

2.3 Kylät ja asuminen

Kontiolahden strategian mukaisesti toivomme, että asut siellä missä olet onnellinen. Meillä voit valita asumisen kuntakeskuksen lähellä, aktiivisissa kylissä ja vesistöjen läheisyydessä. Tiheämmin asutuille kyläalueille olemme laatineet osayleiskaavat, jotka mahdollistavat rakentamisen maaseutumaiseen ympäristöön. Näillä alueilla on vielä runsaasti rakentamattomia rakennuspaikkoja koulujen läheisyydessä.

Mahdollistamalla rakentamisen kyläalueilla tuemme myös koulujen säilymistä. Rakentaminen on mahdollista myös muilla kyläalueilla kylärakennetta tiivistäen, mutta niiden maisema-arvoja vaalien.

Kontiolahdella on runsaasti loma-asuntoja, noin 1500 kpl. Varsinkin kesäaikana tämä näkyy kylien ja kirkonkylän vilkastumisena. Loma-asuntoja on yhä enenevässä määrin haettu muutettavaksi pysyvään asumiseen. Suhtaudumme tähän Kontiolahden kunnassa pääosin myönteisesti edellyttäen kuitenkin, että rakennus ja rakennuspaikka täyttää pysyvän asumisen määräykset.

2.4 Elinvoima

2.4.1 Kontioloikka Oy ja Kontiolahden Yrityspalvelut Oy

Meillä Kontiolahdella on vahva tahto palvella yrityksiä ja luoda parhaat olosuhteet yrittämiseen ja työntekoon. Yrityspalveluita Kontiolahdella tuottaa tytäryhtiömme Kontionloikka Oy. Kontionloikka palvelee loistavimmalla asenteella alueen elinkeinoelämää ja vastaa alkavien sekä toimivien yritysten neuvonnasta Kontiolahdella. Kontionloikan palvelumme yrityksille koostuvat seuraavista:

- alkuneuvonta ja yrityksen perustaminen
- kehittäminen ja sparraus muutostilanteissa
- yritysrahoitus ja rahoitushakemusten laatiminen
- yritysten rekrytointi- ja henkilöstöasiat
- kansainvälistymisen alkukartoitukset
- yritystalous ja johtaminen
- omistajanvaihdokset
- toimitilat ja yritystontit

Kontionloikka Oy:n toimintaan kuuluu myös Kontiolahden matkailun kehittäminen ja matkailumarkkinointi. Yhtiön toiminta on yleishyödyllistä ja voittoa tavoittelematonta.

Kontiolahden Yrityspalvelu Oy on 100 prosenttisesti kunnan omistama kiinteistöyhtiö. Yhdessä kunnan ja Kontionloikan kanssa luomme kasvun edellytyksiä alueelle sijoittuville ja täällä jo toimiville yrityksille. Vuokraamme ja rakennutamme toimitiloja yrityksille ja räätälöimme toimitilat tarpeen mukaiseen käyttöön. Omistamme yli 30 000 kerrosneliömetrin verran kiinteistöjä eri puolilla Kontiolahtea.

2.4.2 Kontiolahden kunnan työllisyyspalvelut

Kuntamme työllisyydenhoidon tavoitteena on ennaltaehkäistä työttömyyttä, sen pitkittymistä ja vähentää erityisesti nuoriso- ja pitkäaikaistyöttömyyttä. Työllisyyspalvelumme toimivat aktiivisesti työttömien työnhakijoiden tavoittamisessa, palvelutarpeiden kartoittamisessa, sekä ohjaamisessa oikeiden palveluiden piiriin. Onnistuneilla työllistämistoimenpiteillä voimme vaikuttaa työttömyydestä aiheutuviin kustannuksiin, ja samalla edistää kuntalaisten hyvinvointia ja strategian mukaista rohkeimman työnteon ja yrittämisen ympäristön kehittymistä. Kuntamme on vahvasti mukana seudullisessa kuntayhteistyössä, jossa rakennetaan ja kehitetään palveluprosesseja ja työllistämistoimia edistämään työvoiman saatavuutta,

ennaltaehkäisemään työttömyyden pitkittymistä ja kuntien työmarkkinatukikustannusten syntymistä.

Työllisyydenhoidon tarkemmat tavoitteemme asetamme vuosittain talousarviossa, kunnanhallituksen käyttösuunnitelmassa ja kokeilu- ja hanketoiminnassa. Seuraamme työllisyysohjelman tavoitteiden ja työllisyydenhoidon toiminnan toteutumista kunnan henkilöstö- ja työllisyysjaostossa. Seuranta toteutuu myös osavuosisiraportoinnin sekä tilinpäätöksen yhteydessä. Työllisyyspalvelujen asiakastyytyväisyyttä seuraamme työnhakijoilta kerättävän välittömän palautteen avulla, sekä osana keskushallinnon palvelujen asiakastyytyväisyysmittauksia.

Palvelumme työnhakijoille ja työnantajille:

- elinvoima- ja yritysysteistyö
- kuntalisä ja toimintatuki yrityksille ja yhteisöille
- työllistämislainan yhdistyksille
- nuorten ja opiskelijoiden kesätyöpaikat
- palveluohjaus, työhönvalmennus, työ- ja toimintakyvyn arviointi
- palkkatuella työllistäminen kuntaan
- työkokeilu
- kuntouttava työtoiminta
- työpajatoiminta

OSIO II. VÄESTÖN HYVINVOINNIN JA TERVEYDEN TILANNE VUOSINA 2017–2020

3 Kontiolahden kunnan laaja hyvinvointikertomus 2017–2020

Kontiolahden kunnan hyvinvoinnin painopistealueemme ja tavoitteemme ovat valtuustokaudella 2017–2020 (kunnanvaltuusto 12.12.2016 § 71) perustuneet väestön ikäkausijaotteluun:

PAINOPISTE	TAVOITTEET
Lapset, varhaisnuoret ja lapsiperheet, erityinen- / varhainen tuki	<ol style="list-style-type: none"> 1. Nuuskan ja tupakkatuotteiden käytön vähentäminen varhaisteinien ja teini-ikäisten keskuudessa 2. Lapsen terveyden kannalta riittävän liikunnan harrastaminen 3. Tunnistaa erityistä tukea tarvitsevat lapsiperheet 4. Lapsen ja lapsiperheen varhainen tukeminen
Nuoret ja nuoret aikuiset, ennaltaehkäisevä työ	<ol style="list-style-type: none"> 5. Syrjäytymisen ehkäisy, yhteiskunnan toimintojen ulkopuolelle jäävien nuorten aktivointi 6. Nuorisotakuun toteutuminen, matalan kynnyksen palveluiden järjestäminen 7. Hyvinvoinnista huolehtiminen (henkinen ja fyysinen)
Työikäiset, työpaikkojen ja työttömien työnhakijoiden kohtaaminen	<ol style="list-style-type: none"> 8. Työttömyyden vähentäminen 9. Työpaikkojen määrä kasvaa % / vuosi 10. Pitkäaikaistyöttömien terveyden ja toimintakyvyn arviointi ja tukeminen.
Ikäihmiset, kotona asumisen tukeminen	<ol style="list-style-type: none"> 11. Ikääntyvän ihmisen turvallinen kotona asuminen 12. Ikäihmisten toimiva palvelurakenne 13. Omaishoitajien terveyden ja toimintakyvyn ylläpitäminen

Taulukko 3. Kontiolahden kunnan hyvinvointisuunnitelman painopisteet ja tavoitteet 2017–2020

Valtuustokauden 2017–2020 aikana kuntalaisten terveyden ja hyvinvoinnin tilassa on tapahtunut joitakin muutoksia seurantaindikaattorien perusteella, joita tarkastelemme seuraavaksi ikäryhmittäin.

3.1 Lapset, varhaisnuoret ja lapsiperheet Kontiolahdella vuosina 2017–2020

Kontiolahden kunnan lapset, varhaisnuoret ja lapsiperheet väestöryhmän hyvinvoinnin edistämisen tavoitteinamme valtuustokaudella 2017–2020 olivat: 1. nuuskan ja tupakkatuotteiden käytön vähentäminen varhaisteinien ja teini-ikäisten keskuudessa, 2. lapsen terveyden kannalta riittävän liikunnan harrastaminen, 3. tunnistaa erityistä tukea tarvitsevat lapsiperheet, ja 4. lapsen ja lapsiperheen varhainen tukeminen.

Vuosien 2017–2020 yhteenvedona Kontiolahden lasten, varhaisnuorien ja lapsiperheiden osalta voimme seurantaindikaattorien perusteella todeta, että nuuskan

käyttö on vähentynyt yläkoululaisilla, mutta päivittäin tupakoijien osuus ei vähentynyt. Lasten liikunnan harrastaminen on hieman kasvanut ja ylipainoisten osuus on pysynyt jokseenkin ennallaan, sen sijaan lukiossa vähän liikkuvien osuus on kasvanut. Lastenpsykiatrian avohoitokäynnit ovat lisääntyneet, toimeentulotukea saaneiden lapsiperheiden osuus lapsiperheistä on kasvanut ja lastensuojeluilmoitusten vuosittainen lukumäärä on vaihdellut ja ollut tarkasteluajanjaksolla laskussa.

Kontiolahden tunnusluvut indikaattoreissa ovat nuuskan käytössä ja tupakoinnissa koko maan ja Pohjois-Karjalan maakunnan keskitasoa tai alle. Liikunnan harrastaminen on perusopetuksessa aktiivisempaa kuin koko maassa mutta lukio-opiskelijoilla alhaisemmalla tasolla.

Toimeentulotukea saaneiden lapsiperheiden osuus vuonna 2020 Kontiolahdella (6,2 %) oli huomattavasti alempi kuin Pohjois-Karjalassa (11,3 %) ja koko maassa (10,5 %) keskimäärin. Ylipainoisten osuus on pienempi kuin maakunnassa ja koko maassa keskimäärin muilla paitsi lukiolaisilla. Lastensuojeluilmoitusten määrä Kontiolahdella on huomattavasti pienempi (3,9 %) kuin Pohjois-Karjalan maakunnassa (6,8 %) ja Suomessa keskimäärin (8,1 %) tarkasteltaessa ilmoitusten määrää suhteessa 0–17-vuotiaiden lukumäärään.

Lastensuojelun avohuollollisten tukitoimien piirissä olleiden 0–17-vuotiaiden osuus Kontiolahdella kasvoi (2,0 % vuonna 2020), mutta osuus on puolet pienempi kuin Pohjois-Karjalan maakunnassa (4,4 %) ja koko maassa (3,8 %). Varhaiskasvatukseen kattavuus on sen sijaan ollut pienempi (52,2 %) kuin muualla Pohjois-Karjalassa (65,4 %) ja Suomessa keskimäärin (63,9 %).

Erityistä tukea tarvitsevien lapsiperheiden tunnistaminen

	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Lastensuojelun avohuollollisten tukitoimien piirissä 0–17-vuotiaita vuoden aikana, % vastaavan ikäisestä väestöstä	3,80	2,70	0,60	1,30	1,70	1,60	2,0
Lasten päivähoidossa olleet 3–5-vuotiaat, % vastaavan ikäisestä väestöstä	61,20	61,20	62,10	58,70	62,80	54,30	61,0
Kasvatus- ja perheneuvonnan asiakkaat vuoden aikana / 1 000 alle 18-vuotiasta	34	50	67	42	33	40	32
Kaikki kunnan kustantamaan varhaiskasvatukseen osallistuneet 31.12., % 1–6-vuotiaista				51,9	56,6	48,4	52,2
Leikkitoiminnan piirissä toimintapäivänä lapsia keskimäärin	26	25	35	35	29	33	38

Taulukko 4. Kontiolahden erityistä tukea tarvitsevien lapsiperheiden tunnistaminen vuosina 2014–2020

3.2 Nuoret ja nuoret aikuiset Kontiolahdella vuosina 2017–2020

Kontiolahden kunnan nuorten ja nuorten aikuisten hyvinvoinnin edistämisen tavoitteinamme valtuustokaudella 2017–2020 olivat: 1. syrjäytymisen ehkäisy, yhteiskunnan toimintojen ulkopuolelle jäävien nuorten aktivointi, 2. nuorisotakuun toteutuminen, matalan kynnyksen palveluiden järjestäminen, ja 3. hyvinvoinnista huolehtiminen (henkinen ja fyysinen).

Vuosien 2017–2020 yhteenvetona Kontiolahden nuorten ja nuorten aikuisten väestöryhmän osalta voimme seurantaindikaattorien perusteella todeta, että koulutuksen ulkopuolelle jääneiden osuus ja myös lukumäärä tarkasteluajanjaksolla vähenivät. Muutoin nuorten hyvinvoinnin tilanne ei seurantaindikaattorien perusteella ole valtuustokauden aikana juurikaan parantunut edellisen valtuustokauden tasosta. Nuorten mielenterveyden ongelmat ovat olleet tarkastelujaksolla kasvussa, johon koronapandemia on myös vaikuttanut. Nuorisotyöttömyys on vuonna 2020 ollut Kontiolahdella (20,4 %) lähes samaa tasoa kuin Pohjois-Karjalan maakunnassa (20,7 %), mutta suurempi kuin koko maassa keskimäärin (16,7 %). Valtuustokauden viimeisen vuoden tilanteeseen ovat vaikuttaneet myös koronapandemian mukanaan tuomat rajoitukset.

Syrjäytymisen ehkäisy, yhteiskunnan toimintojen ulkopuolelle jäävien nuorten aktivointi

	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Mielenterveyden ja käyttäytymisen häiriöiden vuoksi työkyvyttömyyseläkettä saavat 16–24-vuotiaat, %	0,90	0,80	0,70	0,60	0,90	0,90	1,10	1,40
Kuntoutusrahaa saavat 16–19-vuotiaat / 1000 vastaavan ikäistä	23,8	32,8	30,1	35,3	19,9	29,8	38	58,3
Nuorisotyöttömät 18–24-vuotiaasta työvoimasta, %					18,4	17,0	17,8	20,4
Syrjäytymisriskissä olevat 18–24-vuotiaat vastaavan ikäisiä, %				21,6	20,5	20,0	20,9	*

Taulukko 5. Kontiolahden nuorten ja nuorten aikuisten syrjäytymisen ehkäisy, yhteiskunnan toimintojen ulkopuolelle jäävien nuorten aktivointi vuosina 2013–2020
(* valtakunnallinen tilastointi vuodelta kesken)

3.3 Työikäinen väestö Kontiolahdella vuosina 2017–2020

Kontiolahden kunnan työikäisten hyvinvoinnin edistämisen tavoitteinamme valtuustokaudella 2017–2020 olivat: 1) työttömyyden vähentäminen, 2) työpaikkojen määrän kasvu sekä 3) pitkäaikaistyöttömien terveyden ja toimintakyvyn arviointi ja tukeminen. Vuosien 2017–2020 yhteenvetona työikäisten kunnan asukkaiden osalta voimme seurantaindikaattorien perusteella todeta, että työttömien ja pitkäaikaistyöttömien lukumäärässä Kontiolahdella on ollut pientä laskua, työttömien aktivointiaste on noussut aikaisempaan kauteen verrattuna, ja vaikeasti työllistyvien osuus on ollut hienoisessa laskussa.

Työttömyyden vähentäminen

	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Työlliset, % väestöstä	42,6	42,9	43,3	44,3	43,9	42,7
Työttömät, % työvoimasta	12,1	12,2	11,2	9,7	9,1	11,5
Pitkäaikaistyöttömät, % työttömistä	27,7	30,0	33,7	33,3	26,0	24,0
Pitkäaikaistyöttömät, % työvoimasta	3,3	3,7	3,8	3,2	2,4	2,8
Työttömien aktivointiaste, %	26,1	26,8	28,2	33,3	34,4	27,2
Vaikeasti työllistyvät 15–64-vuotiaista, %	5,2	5,5	5,5	4,8	4,2	4,4
Kunnan osarahoittama työmarkkinatuki, euroa /asiakas	57,5	58,3	58,8	60,6	57,0	72,1

Taulukko 6. Kontiolahden kunnan työttömyyden vähentäminen vuosina 2015–2020

Työllisen väestön määrä Kontiolahdella vuosina 2017–2020 on tarkastelujaksolla pysynyt lähestulkoon samana. Työttömien määrä on vähentynyt vuosina 2017–2019, mutta palannut vuonna 2020 vuoden 2017 lukemiin. Pitkäaikaistyöttömien osuus työttömistä on ollut laskusuunnassa, ja vaikeasti työllistyvien osuudessa on tapahtunut vain pieniä muutoksia. Työttömien aktivointiaste on kehittynyt nousujohteisesti vuoteen 2019 saakka. Kunnan osarahoittaman työmarkkinatuen osuus pysyi vuosina 2017–2019 samoissa lukemissa. Lukujen positiivista kehitystä vuosina 2017–2019 selittänee osaltaan kunnan panostaminen työllisyyspalveluihin ja henkilöstön rekrytoiminen työllisyyspalveluihin. Vuoden 2020 heikentyneisiin lukuihin on vaikuttanut mm. COVID-19 –pandemia, joka on vaikuttanut myös valtakunnallisesti mm. pitkäaikaistyöttömien määriin ja kuntien työmarkkinatukikustannuksiin.

3.4 Ikäihmiset Kontiolahdella vuosina 2017–2020

Kontiolahden kunnan ikäihmisten hyvinvoinnin edistämisen tavoitteinamme valtuustokaudella 2017–2020 olivat: 1) ikääntyvän ihmisen turvallinen kotona asuminen, 2) ikäihmisten toimiva palvelurakenne, sekä 3) omaishoitajien terveyden ja toimintakyvyn ylläpitäminen. Kontiolahden kunnan sosiaali- ja terveystyöpalvelut siirtyivät, ikäihmisten palvelut mukaan lukien, Pohjois-Karjalan sosiaali- ja terveystyöpalvelujen kuntayhtymä Siun sotelle 1.1.2017 alkaen. Pohjois-Karjalan sosiaali- ja terveystyöpalvelujen kuntayhtymä Siun soten ikäihmisten palveluiden toimintasuunnitelman 2020 tavoitteena on, että yli 75-vuotiaiden kotona asuvien osuus olisi 92 % vuonna 2022. Ympäri vuorokautisen tehostetun palveluasumisen osuutta halutaan laskea siten, että se olisi 8 % vuoteen 2023 mennessä. (Pohjois-Karjalan sosiaali- ja terveystyöpalvelujen kuntayhtymä Siun soten alueellinen hyvinvointikertomus 2019, 37; jälj. Siun sote HVK 2019) Kontiolahden kunnan osalta ikäihmisten kotona asuminen on (97,0 %) maan keskiarvoa (95,9 %) vähän yleisempää.

			2017	2018	2019	2020
Kotona asuvat 65 vuotta täyttäneet, % vastaavanikäisestä väestöstä info ind. 2937	Koko maa	yhteensä	95,6	95,7	95,9	95,9
	Pohjois-Karjala		95,4	95,5	95,4	95,3
	Kontiolahti		96,6	96,7	97,1	97,0
Kotona asuvat 75 - 84-vuotiaat, % vastaavanikäisestä väestöstä info ind. 1250	Koko maa		95,2	95,3	95,5	95,7
	Pohjois-Karjala		95,0	95,0	95,0	94,9
	Kontiolahti		95,5	95,7	96,1	96,0
Kotona asuvat 85 vuotta täyttäneet, % vastaavanikäisestä väestöstä info ind. 1251	Koko maa		81,2	81,4	82,3	82,4
	Pohjois-Karjala		81,1	80,8	80,8	80,7
	Kontiolahti		79,2	79,3	81,5	81,6

Taulukko 7. Ikäihmisten kotona asuminen 2017–2020. (lähde: Sotkanet.fi)

			2017	2018	2019	2020
Omaishoidon tuen 65 vuotta täyttäneet hoidettavat vuoden aikana, % vastaavanikäisestä väestöstä info ind. 676	Koko maa	yhteensä	2,7	2,8	2,7	2,7
	Pohjois-Karjala		2,8	2,9	2,8	2,7
	Kontiolahti		2,8	5,7	2,4	2,6
Omaishoidon tuen 75 vuotta täyttäneet hoidettavat vuoden aikana, % vastaavanikäisestä väestöstä info ind. 3262	Koko maa		4,8	4,8	4,8	4,6
	Pohjois-Karjala		4,8	5,1	4,7	4,7
	Kontiolahti		4,9	13,6	4,2	4,9
Omaishoidon tuesta sopimuksen tehneitä 65 vuotta täyttäneitä hoitajia vuoden aikana yhteensä, kunnan kustantamat palvelut info ind. 2106	Koko maa		26 757	27 668	28 218	29 215
	Pohjois-Karjala		784	1 088	1 184	1 169
	Kontiolahti		42	57	60	66
Vammojen ja myrkytysten vuoksi sairaalassa hoidetut 65 vuotta täyttäneet, % vastaavanikäisestä väestöstä info ind. 318	Koko maa		2,7	2,6	2,6	2,4
	Pohjois-Karjala		3,4	3,3	3,2	3,0
	Kontiolahti		2,5	2,6	2,0	2,3

Taulukko 8. Omaishoidon tuella hoidettavat ja 65-vuotta täyttäneet omaishoitajat 2017–2020. (lähde: Sotkanet.fi)

Pohjois-Karjalan ikäväestön osalta tilastot näyttävät koko maan tilastoihin verrattuna huonommilla muun muassa tilastoitaessa kaatumisia kävellessä, vaikeuksia 500 metrin kävelyssä, yksinäisyyden kokemuksissa, terveydentilan keskitasoiseksi tai huonommaksi kokeneiden osuudessa ja arkitoimissa vähintään suuria vaikeuksia kokeneiden osuudessa. Lisäksi alkoholia liikaa käyttävien 65-vuotta täyttäneiden osuus on maan keskivertoa korkeampi. Myös yli 65-vuotiaiden kaatumisiin ja putoamisiin liittyviä hoitajaksoja on selvästi enemmän muuhun maahan verrattuna. Muistisairaiden määrässä ennustetaan kasvua väestön ikääntyessä. (Pohjois-Karjalan sosiaali- ja terveystalouden kuntayhtymä Siun soten alueellinen hyvinvointikertomus 2019, 37; jälj. Siun sote HVK 2019, 37) Valtakunnallisissa tilastoissa ei ole kaikkien indikaattorien osalta saatavissa kuntakohtaisia seurantatietoja.

			2017	2018	2019	2020
Kaatumisiin ja putoamisiin liittyvät hoitajaksot 65 vuotta täyttäneillä / 10 000 vastaavanikäistä Info ind. 3959	Koko maa	yhteensä	368,0	373,7	383,7	347,7
	Pohjois-Karjala		551,3	498,9	497,5	447,6
	Kontiolahti		386,1	359,1	368,1	284,7
Lonkkamurtumat 65 vuotta täyttäneillä, % vastaavanikäisestä väestöstä Info ind. 699	Koko maa		0,7	0,7	0,7	0,6
	Pohjois-Karjala		0,7	0,6	0,7	0,6
	Kontiolahti		0,6	0,7	0,3	0,4

Taulukko 9. Kaatumisiin ja putoamisiin liittyvät hoitajaksot sekä lonkkamurtumat 65-vuotta täyttäneillä. (lähde: Sotkanet)

			2017	2018	2020
Elämänlaatussa (EuroHIS-8) hyväksi tuntevien osuus (%), 65 vuotta täyttäneet Info ind. 4272	Koko maa	yhteensä	55,9	51,1	55,5
	Pohjois-Karjala			45,8	52,2
Elämänlaatussa (EuroHIS-8) hyväksi tuntevien osuus (%), 75 vuotta täyttäneet Info ind. 4273	Koko maa		50,1	41,7	46,8
	Pohjois-Karjala			37,4	45,0
Itsensä yksinäiseksi tuntevien osuus (%), 65 vuotta täyttäneet Info ind. 4286	Koko maa		7,7	7,2	9,3
	Pohjois-Karjala			9,5	10,7
Itsensä yksinäiseksi tuntevien osuus (%), 75 vuotta täyttäneet Info ind. 4287	Koko maa		9,4	9,1	13,2
	Pohjois-Karjala			11,4	14,4

Taulukko 10. Ikääntyneiden elämänlaadun kokemus ja itsensä yksinäiseksi tuntevien osuus 2017–2020. (lähde: Sotkanet.fi)

Ikääntyvien toimintakyvyn ylläpitäminen ja sen tukeminen on ikäihmisten terveyden ja hyvinvoinnin edistämiseksi aiempaa tärkeämpää tulevaisuudessa. Myös kotona asumista tukevien palvelujen ja rakenteiden vahvistaminen on nostettu keskeiseksi toimenpiteeksi. Terveiden elintapojen edistämällä on mahdollista ehkäistä tai ainakin viivästyttää muistisairauksia. (Siun sote HVK 2019, 37)

OSIO III. KONTIOLAHDEN HYVINVOINTISUUNNITELMA VALTUUSTOKAUDELLE 2021-2024

Tämä Kontiolahden kunnan hyvinvointisuunnitelma 2021–2024 toimii ennen kaikkea johtamisen työvälineenä, poliittisen päätöksenteon tukena sekä strategiatyön, toiminnan suunnittelun ja toimeenpanon perustana. Hyvinvointisuunnitelmamme tehtävänä on täsmentää kuntastrategian sekä toiminnan ja talouden suunnittelun hyvinvoinnin edistämistä koskevia näkökulmia.

4 Kunnan hyvinvointisuunnitelma

4.1 Kunnan hyvinvointisuunnitelma strategisena asiakirjana

Kunta edistää asukkaidensa *hyvinvointia* ja alueensa elinvoimaa sekä järjestää asukkailleen palvelut taloudellisesti, sosiaalisesti ja ympäristöllisesti kestävällä tavalla kuntalain (410/2015) 1.2 §:n nojalla. Terveystieteiden 12.2 §:n mukaan kunnan tulee asettaa paikallisiin olosuhteisiin ja tarpeisiin perustuvat terveyden ja hyvinvoinnin edistämisen tavoitteet. Lisäksi on määriteltävä näitä tavoitteita tukevat toimenpiteet. Terveystieteiden ja hyvinvoinnin edistämiseksi on tehtävä yhteistyötä kunnan eri toimialojen kesken, muiden kunnassa toimivien sidosryhmien kesken sekä sosiaali- ja terveystieteiden tuottajan kanssa. Yksilön terveystietoisuuden ja sosiaali- ja terveystieteiden lisäksi terveyden ja hyvinvoinnin edistämiseen kuuluvat sellaiset toimet, joilla pyritään muuttamaan sosiaalisia, taloudellisia ja ympäristöön liittyviä olosuhteita terveyttä ja hyvinvointia edistäviksi.

4.2 Kunnan hyvinvointisuunnitelman 2021–2024 seuranta ja raportointi

Hyvinvointisuunnitelman tavoitteiden toteutumista varten laaditaan poikkihallinnollisesti hyvinvointisuunnitelman toimeenpano-ohjelma 2022–2024. Hyvinvointisuunnitelman tavoitteiden toteutumista seurataan, ja niistä raportoidaan valtuustolle vuosittain. Kerran valtuustokaudessa laaditaan terveystieteiden 12.1 §:n mukainen laaja hyvinvointikertomus, joka koostaa yhteen kuluneen valtuustokauden hyvinvointisuunnitelmaan kirjattujen kunnan asukkaiden terveyden ja hyvinvoinnin edistämiseksi asetettujen tavoitteiden toteutumisen.

5 Yhteiskunnallinen tilanne hyvinvointisuunnitelmaa 2021–2024 laadittaessa

Maailmanlaajuinen koronaviruspandemia (COVID-19) levisi Suomeen matkailijan mukana tammikuussa 2020. Korona (SARS-CoV-2-infektio) on yleisvaarallinen tartuntatauti. Koronaepidemian aikaan Suomessa on todettu 305 522 koronavirustartuntaa ja 1638 koronavirukseen liittyvää kuolemaa (tilanne 7.1.2022, lähde: Yle korona lukuina). Vuoden 2022 alussa koronaluvut ovat saavuttaneet uuden päiväkohtaisen ennätyksen (23 325 tartuntaa 7.1.2022, lähde: THL:n tilasto).

5.1 Koronapandemian vaikutukset

Suomessa koronaviruksen ensimmäisen aallon aikana maaliskuu-kesäkuussa 2020 otettiin käyttöön valmiuslaki (1552/2001) terveydenhuollon kantokyvyn turvaamiseksi. Peruskoulun 3.-9-luokkien opetus siirrettiin etäopetukseen. Kokoontumis- ja ravintolarajoitukset otettiin käyttöön ja sosiaalisten kontaktien lukumäärää rajoitettiin viruksen leviämisen ehkäisemiseksi. Suomessa saatiin ensimmäiset koronavirusrokotteet käyttöön joulukuussa 2020, ja alkuvuodesta 2022 on parhaillaan käynnissä väestön 3. koronarokotukset.

Koronapandemialla ja sen ehkäisemiseksi toteutetuilla rajoitustoimenpiteillä on ollut lukuisia yhteiskunnallisia ja yksilöihin liittyviä vaikutuksia. Korona on vaatinut pitkälti toista tuhatta kuolonuhria Suomessa. Vuoden 2022 alun arvion mukaan 10–30 % koronan sairastaneista aikuisista kärsii niin kutsutusta long covidista, jonka johdosta yksilöllä saattaa ilmetä neurokognitiivisia oireita, ja näillä olla suuria ja pitkäaikaisia vaikutuksia yksilön työ- ja toimintakykyyn (lähde: Yle Uutiset 8.1.2022).

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos (THL) toteuttaa koronaepidemian aikana jatkuvaa seuranta- ja tutkimusta epidemian ja rajoitustoimien vaikutuksista yhteiskuntaan, väestön palvelutarpeisiin, palvelujärjestelmän toimintaan, kansantalouteen ja mielialaan (<https://thl.fi/fi/web/hyvinvoinnin-ja-terveyden-edistamisen-johtaminen/ajankohtaista/koronan-vaikutukset-yhteiskuntaan-ja-palveluihin>). Raporttien perusteella korona on vaikuttanut merkittävästi Suomen talouteen ja työllisyyteen, sekä etenkin yksilöiden terveyteen ja hyvinvointiin. Koronaepidemia on vaikuttanut kaikkiin yhteiskunnan väestöryhmiin. Koronan tiedetään vaikuttaneen haitallisesti erityisesti ikäihmisten ihmisten jaksamiseen ja mielenhyvinvointiin yhteiskunnallisen sulkutilan aikana. Mielensterveysongelmat ovat ylipäättään lisääntyneet ja tämä näkyy koronan myös pitkäaikaisvaikutuksena. Lapsiperheiden osalta etäkoululla on todettu olevan oppimishaasteita lisäävä ja oppilaita eriarvoistava vaikutus. Tosin myös päivittäisiä tuloksia etäopetuksen osalta on raportoitu, ja todettu osan oppilaista hyötynneen etäopetuksesta ja perheen kanssa vietetystä ajasta. Työn ja toimeentulon epävarmuus on korona-aikana lisännyt jännitteitä perheissä ja eristäytymistilanteissa perheväkivaltatilanteet jäivät herkemmin piiloon. THL:n tutkimuksen mukaan muutoksia on osin tapahtunut alkoholin käytössä ja liikuntatottumuksissa, joskin tulokset ovat tältä osin myös kahdensuuntaisia: osa on vähentänyt alkoholin kulutustaan, ja osa taas lisännyt sitä. Samoin on raportoitu liikuntatottumusten suhteen. Omaishoitajien arjessa selviytyminen korona-aikana on käynyt vaativammaksi ja raskaammaksi.

Suomessa otettiin käyttöön yhteiskunnan täyssulun sijaan hybridistrategia koronan ehkäisemiseksi: testaa, jäljitä, eristä ja hoida (lähde: THL). Epidemiatilanteen nopeasti heiketessä vuoden 2022 alussa, yhteiskunnallisia sekä yksilöiden käyttämistä ohjaavia rajoitustoimenpiteitä jälleen kiristettiin terveydenhuollon kantokyvyn turvaamiseksi (Yle Uutiset 7.1.2022). Yhteiskunnallisia rajoituksia tullaan kuitenkin asteittain purkamaan epidemiatilanteen sen salliessa. Koronaepidemian vaikutukset

tulevat näkymään vielä pitkään epidemian laannuttua. Vaikutukset kohdistuvat eri lailla eri väestöryhmiin, ja yksilöiden väliset erot vaihtelevat suuresti (THL: Mesiäislehto 11.2.2022).

5.2 Kunnan toimet terveysturvallisuuden edistämiseksi

Kontiolahden kunnan johtoryhmä seuraa aktiivisesti valtakunnallista normiohjausta, ministeriöiden ja THL:n suosituksia sekä Itä-Suomen aluehallintoviraston päätöksiä. Kontiolahden kunnassa toimimme yhteistyössä alueellisten toimijoiden kanssa koronaviruksen leviämisen ehkäisemiseksi. Pohjois-Karjalan sosiaali- ja terveysturvallisuuden kuntayhtymä vastaa sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä sekä esimerkiksi vastaa tartuntalain mukaisesti tartuntatautien vastustamistyöstä. Kontiolahden pandemiatoimikunta on toiminut yhteistyöfoorumina paikallisen koronatilanteen seurannassa ja hallinnassa. Kuntien tehtävänä on edistää kuntalaisten hyvinvointia, terveyttä ja turvallisuutta myös koronaepidemian aikana. Erityisen tärkeää on tukea haavoittuvassa asemassa olevien hyvinvointia, ja vastata heidän avuntarpeeseensa. (lähde: thl.fi/Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen kunnassa koronaepidemian aikana) Kontiolahden kunnan eri hallinnon aloilla on aktiivisesti toimittu koronavirukselta suojautumiseksi ja sen leviämisen estämiseksi (terveysturvalliset käytännöt ja niistä tiedottaminen).

6 Hyvinvointisuunnitelman 2021–2024 valmistelu

Kontiolahden kunnan hyvinvointisuunnitelma 2021–2024 on valmisteltu ja laadittu poikkihallinnollisena yhteistyönä kunnan eri toimialojen kesken. Hyvinvoinnin (poikkihallinnollinen) johtoryhmä on vastannut eri toimialojen tavoitteiden ja seurantaindikaattorien yhteensovittamisesta. Lisäksi jokainen toimiala on osallistunut hyvinvointisuunnitelman valmisteluun omissa osastojen johtoryhmissä sekä pientyöryhmissään. Kontiolahden hyvinvointineuvottelukunta on seurannut hyvinvointisuunnitelman 2021–2024 laatimista sen eri vaiheissa. Hyvinvointisuunnitelman valmisteluun liittyen on tehty maakunnallista yhteistyötä Kunta-HYTE 2.0 -hankkeen puitteissa Pohjois-Karjalan alueen kuntien kanssa, Pohjois-Karjalan Kansanterveyskeskus ry:n kanssa sekä alueellisen sosiaali- ja terveysturvallisuuden tuottajan Pohjois-Karjalan sosiaali- ja terveysturvallisuuden kuntayhtymä Siun soten asiantuntijoiden kanssa.

Hyvinvointisuunnitelmasta on pidetty kaksi erillistä kuulemistilaisuutta toimielinten puheenjohtajistolle syksyllä 2021 sekä yleisökuulemistilaisuus Ohto-auditoriossa. Tämän lisäksi hyvinvointisuunnitelman painopisteitä ja tavoitteita on esitelty Kontiolahden kunnan eläkeläisneuvostolle, vammaisneuvostolle, Yrityspalvelujen hallitukselle sekä syksyn 2021 Kontiolahden järjestöillä. Hyvinvointisuunnitelma 2021–2024 on käynyt lausuntokierroksella sivistyslautakunnassa ja teknisessä lautakunnassa.

7 Hyvinvointisuunnitelman painopisteiden ja tavoitteiden asettaminen

7.1 Kontiolahden kuntastrategia ja Pohjois-Karjalan hyvinvointistrategia 2020–2025

Kontiolahden kuntastrategia on hyväksytty kunnanvaltuustossa 8.11.2021 § 84. Kuntastrategian yhtenä keskeisenä tavoitteena on kuntalaisten hyvinvoinnin ja onnellisuuden lisääntyminen. Kuntastrategian painopisteet ovat:

1. Innostavin kasvun ja oppimisen ympäristö
2. kehittyvin asumisen ja elämisen ympäristö
3. rohkein työnteon ja yrittämisen ympäristö sekä loistavin asenne.

Nämä Kontiolahden kunnan strategiset painopisteet ovat olleet tämän hyvinvointisuunnitelman 2021–2024 perusta.

Pohjois-Karjalan maakuntaliiton Pohjois-Karjalan hyvinvointistrategia 2020–2025 linjaa maakunnallisiksi hyvinvoinnin painopisteiksi:

1. hyvinvoivat, terveet ja osalliset asukkaat
2. korkeatasoinen osaaminen ja hyvät työllistymisen edellytykset
3. asukaskeskeiset palvelut ja hyvinvointiyrittäjyys
4. terveellinen, turvallinen ja viihtyisä ympäristö

Kontiolahden kunnan hyvinvointisuunnitelman 2021–2024 painopisteet ja tavoitteet olemme laatineet myös nämä maakunnallisen hyvinvointistrategian painopisteet huomioon ottaen. Olemme tehneet yhteistyötä myös Pohjois-Karjalan sosiaali- ja terveyspalvelujen kuntayhtymä Siun soten asiantuntijoiden kanssa hyvinvointisuunnitelman laatimisen eri valmisteluvaiheissa.

7.2 Kontiolahden hyvinvointisuunnitelman 2021–2024 painopisteet ja tavoitteet

Kontiolahden kunnan hyvinvointisuunnitelman 2021–2024 olemme laatineet ilmiöpohjaiseksi, jotta hyvinvoinnin painopisteitä ja tavoitteita voidaan aiempaa laajemmin tarkastella kaikkien väestöryhmien osalta läpileikkaavasti. Ilmiöpohjainen tarkastelutapa mahdollistaa esimerkiksi ylipainon, päihteiden käytön tai turvallisen arkiympäristön kokemisen seuraamisen kaikissa ikäryhmissä. Tämä on linjassa terveydenhuoltolain 12.1 §:n velvoitteen kanssa seurata kunnan asukkaiden terveyttä ja hyvinvointia sekä niihin vaikuttavia tekijöitä väestöryhmittäin.

Kontiolahden kunnan hyvinvointisuunnitelman 2021–2024 painopisteet ja tavoitteet on esitetty seuraavassa kuviossa:

Hyvinvoinnin painopisteet ja tavoitteet 2021-2024

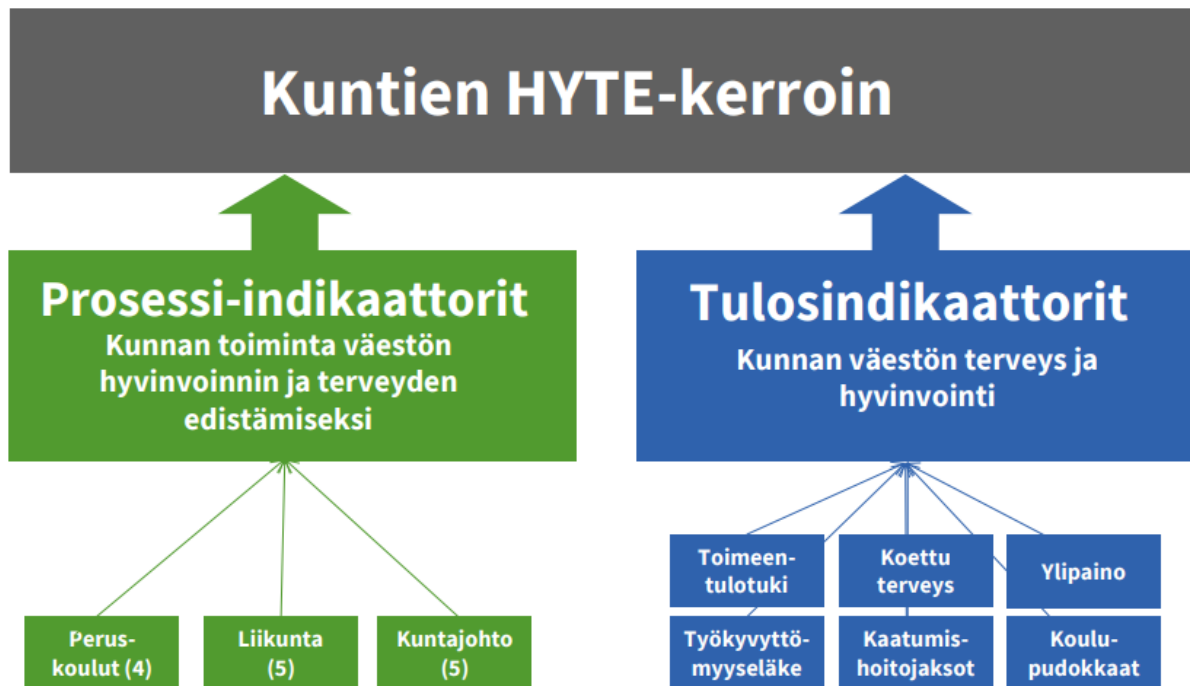
Kuvio 1. Kontiolahden kunnan hyvinvointisuunnitelman 2021–2024 painopisteet ja tavoitteet

Hyvinvointisuunnitelman tavoitteita toteutamme käytännön toimenpiteillä, joita täsmennetään vuosittain erillisessä hyvinvointisuunnitelman toimeenpano-ohjelmassa. Olemme tarkemmin kuvanneet hyvinvointisuunnitelman käytännön toimenpiteitä tavoitteiden toteuttamiseksi luvun 9 taulukossa.

7.3 Hyvinvointisuunnitelman tavoitteiden seurantaindikaattorit

Hyvinvointisuunnitelman tavoitteiden toteutumisen seuranta varten olemme asettaneet seuranta- ja arviointi-indikaattoreita. Nämä indikaattorit perustuvat pitkälti Terveyden ja hyvinvointilaitoksen ehdottamiin kuntien hyvinvointikertomusten minimietosisäälön indikaattoreihin. Osa näistä indikaattoreista perustuu sellaisiin tietolähteisiin, joista ei ole saatavilla tilastotietoa vuosittain, vaan tiedot raportoidaan siinä vaiheessa, kun se on mahdollista. Joukossa on joitakin laadullisia, itsearviointiin perustuvia indikaattoreita, joiden osalta arviointiamme tulee erityisesti kehittää mahdollisimman tasalaatuisiksi. Seuranta- ja arviointi-indikaattoreita voimme hyvinvointisuunnitelmakauden aikana täydentää, mikäli uusia soveltuvia paikallista hyvinvointitietoa kuvaavia indikaattoreita saadaan käyttöön (esim. THL minimietosisäälö, kuntakohtaiset hyvinvointialueen seurantatiedot).

Luvussa 9 esitettyjen seuranta- ja arviointi-indikaattorien lisäksi hyvinvointisuunnitelmakaudella seuraamme erityisesti THL:n TEAvisarin tuloksia, sekä kuntien HYTE-kertoimeen vaikuttavia tekijöitä, eli toimintaa kuvaavia prosessi-indikaattoreita ja tuloksia kuvaavia tulosindikaattoreita (ks. lisätietoja www.thl.fi).

Kuvio 2. Kuntien HYTE-kerroin indikaattorit (lähde: www.thl.fi → hytekerroin)

8 Tavoitetila

Valtioneuvoston periaatepäätöksessä *Hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden edistäminen 2030* linjataan, että: "Hyvinvointiin, terveyteen, turvallisuuteen ja eriarvoisuuteen liittyvät ongelmat ovat merkittäviä, eikä niihin ei ole yksinkertaisia ratkaisuja. Ongelmien ratkaisu edellyttää rahaa, rakenteellisia muutoksia ja isoja sekä pieniä arjen tekoja. Rakenteelliset muutokset tarkoittavat myös ajattelutavan sekä toiminnan rohkeaa muutosta, mikä ei onnistu ilman eri hallinnonalojen yhteisiä tavoitteita ja yhteistyötä." Tämän Kontiolahden kunnan hyvinvointisuunnitelman 2021–2024 poikkihallinnollisen laatimisen, yhteisten tavoitteiden asettamisen, konkreettisten vuosittaisten toimenpiteiden toteuttamisen ja seuraamisen myötä työskentelemme kohden Kontiolahden kunnan asukkaiden hyvinvointiin, terveyteen ja turvallisuuteen liittyviä tavoitteita tulevaisuudessa. Kunnan asukkaiden hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen edellyttää pitkäjänteistä suunnittelua ja yhteistyötä, toimenpiteiden aktiivista seuraamista ja raportointia, sekä tavoitteiden uudelleenarviointia terveyteen ja hyvinvointiin liittyvien olosuhteiden muuttuessa.

9 Hyvinvointisuunnitelman painopisteet, tavoitteet ja seurantaindikaattorit

Hyvinvointisuunnitelman painopisteet, tavoitteet ja seurantaindikaattorit on kuvattu alla olevassa taulukossa.

Hyvinvointisuunnitelman 2021–2024 painopisteet, tavoitteet ja seurantaindikaattorit

Hyvinvointia ja terveyttä edistävät elintavat		
Tavoite	Seuranta- ja arviointi-indikaattorit	Toimenpiteet 2021–2024 (erillinen toimeenpano-ohjelma)
<p>Kuntalaisten fyysinen aktiivisuus lisääntyy ja toimintakyky paranee</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Liikunnan TEA-viisari • 2–16-vuotiaiden lihavuuden yleisyys % AvoHilmo (mitattu pituus ja paino) • Vähintään tunnin päivässä liikkuvat, % 4. ja 5. luokan oppilaista, % 8. ja 9. luokan oppilaista sekä % lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista • Kokee terveydentilansa keskinkertaiseksi tai huonoksi, % 8. ja 9. luokan oppilaista • 500 metrin matkan kävelemisessä suuria vaikeuksia kokevien osuus (%), 65 vuotta täyttäneet • Kasviksia ja hedelmiä ravitsemussuosituksen mukaisesti käyttävien osuus (%), 20–64-vuotiaat • Kansallisen liikkumissuosituksen mukaisesti liikkuvien kuntalaisten osuus %, 18–64 -vuotiaat (maakunnallinen liikkumiskysely) 	<ul style="list-style-type: none"> • Pyöräilyn ja jalankulun kehittäminen, kehittämistoimien toteutus • Kunnan poikkihallinnollisen liikkumisohjelman toteutus • Matalan kynnyksen maksuton liikunta- ja hyvinvointineuvonta kaikissa ikäryhmissä • Kuntalaisten suun terveyden edistäminen • Työttömien terveystarkastukset

Tavoite	Seuranta- ja arviointi-indikaattorit	Toimenpiteet 2021–2024 (erillinen toimeenpano-ohjelma)
<p>Kuntalaisten psyykinen hyvinvointi ja jaksaminen paranevat</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Mielenterveysindeksi, ikävakioimaton (Sotkanet) • Tyytyväinen elämäänsä tällä hetkellä, lapset ja nuoret • Elämänlaatunsa hyväksi tuntevien osuus, 20-vuotta täyttäneet sekä 65-vuotta täyttäneet • Kohtalainen tai vaikea ahdistuneisuus, nuoret (Sotkanet) • Psyykkisesti merkittävästi kuormittuneiden osuus, 20-vuotta täyttäneet • Psyykkisesti merkittävästi kuormittuneiden osuus, 65-vuotta täyttäneet 	<ul style="list-style-type: none"> • Vahvistamme mielenterveystaitoja ja mielenterveyttä kaikki ikäryhmissä, erityisesti tunne- ja vuorovaikutus- ja turvataitojen opettaminen ja harjoittelu lasten ja nuorten kanssa • Yhteistyömallin rakentaminen psykiatrisen sairaanhoitajan/kuraattorin ja etsivän nuorisotyön kanssa. • Tuetaan mielenterveyden häiriöistä kärsivien ja päihde- ja riippuvuusongelmaisten oikeutta osallistua työhön ja opintoihin työkykynsä puitteissa • Yhteistyö sosiaali- ja terveystalvelujen järjestäjän kanssa mielenterveystalveluiden saatavuuden parantamiseksi • Edistämme kuntalaisten (mielen) hyvinvointia tuottamalla matalan kynnyksen kulttuuritalveluja • Tuemme yrittäjän jaksamista yritysneuvonnan keinoin

Tavoite	Seuranta- ja arviointi-indikaattorit	Toimenpiteet 2021–2024 (erillinen toimeenpano-ohjelma)
<p>Päihteiden käyttö vähenee ja ehkäisevä päihdetyö vakiintuu osaksi kunnan toimintaa kaikissa ikäryhmissä</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Huolta herättävää päihteiden tai tupakan- ja nikotiinituotteiden käyttöä tai rahapelaamista (kouluterveyskysely 8. ja 9 lk.) • Käyttää alkoholia viikoittain, % 8–9 lk. ja lukion 1.–2.-vuoden opiskelijoista • Kokeillut kannabista vähintään kaksi kertaa • Alkoholia liikaa käyttävien osuus, 20–64-vuotiaat • Ehkäisevä päihdetyö kunnissa, AVIn valvontakysely • Päivittäin tupakoivien osuus (%) 20-vuotta täyttäneistä 	<ul style="list-style-type: none"> • Teemme yhteistyötä sosiaali- ja terveyspalvelujen järjestäjän kanssa päihdehaittojen torjumiseksi ja kunnan päihdeolojen seuraamiseksi • Alueellinen yhteistyö talous- ja velkaneuvontapalvelujen saatavuuden osalta • Vahvistamme päihdekasvatusta (ml. digipeli-riippuvuus, rahapelit, talouden hallinta) • Pakka-toimintamalli ehkäisevään päihdetyöhön • Tuetaan lasten ja nuorten oikeutta päihteettömiin kasvuympäristöihin • Ehkäisemme nuuskan ja muiden nikotiinituotteiden käyttöä liikuntatiloissa. • Selkeytämme ehkäisevän päihdetyön rakenteita ja vastuita kunnassa • Vahvistamme ehkäisevän päihdetyön paikallista ja alueellista yhteistyötä, tiedonkulkua, asiantuntemusta ja tietoperustaa

Viihtyisä, arkiaktiivisuuteen kannustava ja turvallinen arki		
Tavoite	Seuranta- ja arviointi-indikaattorit	Toimenpiteet 2021–2024 (erillinen toimeenpano-ohjelma)
<p>Luonnon virkistyskäyttö hyvinvointia ja vetovoimaa edistävänä tekijänä lisääntyy</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Virkistysalueiden saavutettavuus (Liiteri) • Kevytliikenneväylä km/asukas 	<ul style="list-style-type: none"> • Monipuolisten ulkoilureittien ylläpitäminen • Käsittelemme taajama- ja puistometsiä virkistysarvot edellä • Huomioimme liikuntareittien maisema-arvot myös matkailullisen vetovoiman näkökulmasta • Viestimme matkailumarkkinoinnissa kunnan alueen monipuolisista virkistysreiteistä. • Hyödynnämme luonnon tarjoamat virkistysreittimahdollisuudet kunnan eri osissa. • Otamme huomioon perinnemaisemien säilymisen veto- ja pitovoimaa lisäävänä elementtinä

Tavoite	Seuranta- ja arviointi-indikaattorit	Toimenpiteet 2021–2024 (erillinen toimeenpano-ohjelma)
<p>Arkiympäristön turvallisuus ja viihtyisyys lisääntyvät</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Kaatumisiin ja putoamisiin liittyvät hoitajaksot 65 vuotta täyttäneillä / 10 000 vastaavanikäistä • Lonkkamurtumat 65-vuotta täyttäneillä • Kokenut vanhempien tai muiden huoltapitävien aikuisten fyysistä väkivaltaa vuoden aikana, % 4. ja 5. luokan oppilaista, % 8. ja 9. luokan oppilaista, % lukion 1. ja 2. luokan opiskelijoista 	<ul style="list-style-type: none"> • Valaisemme leditekniikalla kiinteistöt ja keskeisemmät kulkuväylät • Katujen talvikunnossapidon reaaliaikainen seurantajärjestelmä • Osallistumme liikenneturvallisuutta edistäviin, tapaturmien ehkäisemiseen ja väkivallan torjumiseen liittyviin kampanjoihin. • Kehitämme ja harjoittemme erilaisiin normaaliajan häiriötilanteisiin reagointia • Teemme yhteistyötä paikallisten yhdistysten ja järjestöjen kanssa yhteistyön vahvistamiseksi erilaisten häiriötilanteiden varalta • Rakennamme lisää kiertovesiyhteyksiä vesikatkojen minimoimiseksi ja etsimme uusia vedenottomahdollisuuksia • Otamme suunnittelussa ja rakentamisessa huomioon esteettömyyden vaatimukset • Huomioimme arkiympäristön estetiikan tuomalla prosentitaidetta rakennuskohteisiin.

Elinvoimainen kasvu ja kehitys		
Tavoite	Seuranta- ja arviointi-indikaattorit	Toimenpiteet 2021–2024 (erillinen toimeenpano-ohjelma)
Kunnan työllisyystilanne paranee	<ul style="list-style-type: none"> • Työttömät, % työvoimasta • Nuorisotyöttömyys % 18–24-vuotiaasta työvoimasta • Pitkäaikaistyöttömät, % työvoimasta • Vaikeasti työllistyvät, rakennetyöttömyys, % 15–64-vuotiaat 	<ul style="list-style-type: none"> • Työllisyyden kuntakokeilu ja uusi työvoimapalvelumalli • Tarjoamme asiakaslähtöistä, yksilöllistä työhönvalmennusta työnhakijoille mm. YTYÄ-hanke • Toimimme saumattomassa yhteistyössä yrityspalveluiden ja työnantajien kanssa työvoiman saatavuuden turvaamiseksi. • Toimimme aktiivisesti kunnan kesätyöllistämässä. • Tarjoamme oppisopimuspaikkoja eri aloille • Vahvistamme yhdistisyhteistyötä (esim. uudet palkkatukityön mahdollisuudet) • Jalkaudumme ja järjestämme matalan kynnyksen infoja, toimintaa ja tapahtumia yksin sekä yhdessä verkoston kanssa • Valmistaudumme TE-palvelujen siirtymiseen kunnille vuonna 2024

Tavoite	Seuranta- ja arviointi-indikaattorit	Toimenpiteet 2021–2024 (erillinen toimeenpano-ohjelma)
<p>Yritysten ja työpaikkojen määrä lisääntyvät</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Uusyritysten lukumäärä • Teollisuustyöpaikkojen lukumäärä • Kehittämissyhtiön asiakastoimenpiteiden lukumäärä 	<ul style="list-style-type: none"> • Työskentelemme aktiivisesti kuntabrändin vahvistamiseksi ja ollaksemme haluttu työnantaja • Kaavoitamme ja luovutamme rakennuspaikkoja (TP ja T) • Edistämme työpaikkojen syntymistä alueen yrityksiin. Rakennutamme kasvuyrityksille uusia toimitiloja erityisesti luotettavien teollisuuden toimijoiden tarpeisiin. • Tarjoamme laadukasta, maksutonta ja luottamuksellista yritysneuvontaa alueen yrityksille ja yrittäjiksi aikoville. Olemme matalalla kynnyksellä mukana yritysten koko elinkaaren ajan toiminnoissa ja aktiivisesti itse yhteydessä yrittäjiin ja yrittäjäksi aikoviin Kontiolahdella.

Tavoite	Seuranta- ja arviointi-indikaattorit	Toimenpiteet 2021–2024 (erillinen toimeenpano-ohjelma)
<p>Nuorten koulutus- ja työelämän nivelvaihetta tuetaan</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Koulutuksen ja työelämän ulkopuolelle jääneet 17–24-vuotiaat, % vastaavan ikäisistä • Syrjäytymisriskissä olevat 18–24-vuotiaat • Valmennukseen osallistuneiden nuorten lukumäärä ja palaute • Nuorisotyöttömät, % 18–24-vuotiaasta työvoimasta • Toteutettujen yrittäjyyspolun mukaisten tapahtumien lukumäärä ja osallistujamäärä 	<ul style="list-style-type: none"> • Tarjoamme yläkouluikäisille nuorille nivelvaiheen valmennusta toisen asteen koulutukseen siirtymisen helpottamiseksi. • Työskentelemme aktiivisesti koulupudokkaiden lukumäärän vähentämiseksi • Oppivelvollisuuden seuranta ja tukitoimet • Teemme neuropsykiatrista valmennusta osana etsivää nuorisotyötä. • Viranomaisyhteistyö sosiaali- ja terveyspalvelujen järjestäjän ja muiden yhteistyötahojen kanssa (perhekeskus, lastensuojelu yms.) • Toteutetaan yrittäjyyspolun mukaisia toimenpiteitä ja tapahtumia kaikilla opetusasteilla

Osallisuus ja yhteisöllisyys		
Tavoite	Seuranta- ja arviointi-indikaattorit	Toimenpiteet 2021–2024 (erillinen toimeenpano-ohjelma)
Asetamme nollatoleranssin kiusaamiselle	<ul style="list-style-type: none"> • Tuntee itsensä yksinäiseksi % • Kiusaamiskyselyt kouluissa vuosittain ja toimenpiteiden seuranta • Varhaiskasvatuksen kiusaamisen ehkäisy-suunnitelman toteutumisen seuranta 	<ul style="list-style-type: none"> • Lasten- ja nuorten hyvinvointisuunnitelman toimenpiteet • Luomme toimintakulttuurin, jossa kaikilla aikuisilla on velvollisuus puuttua tehokkaasti kiusaamiseen (kaikki hallinnonalat mukana, vaatii yhteistyötä ja yhteisen toimintamallin luomista kiusaamiseen puuttumiseksi)
Tavoite	Seuranta- ja arviointi-indikaattorit	Toimenpiteet 2021–2024 (erillinen toimeenpano-ohjelma)
Asukkaiden yhteisöllisyys ja osallisuus lisääntyy	<ul style="list-style-type: none"> • Varhaiskasvatukseen osallistumisaste (Varda / Sotkanet 3696) • Osallisuusindikaattori (THL) • Kokee kuuluvansa itselleen tärkeään ryhmään tai yhteisöön, % • Itsearviointi seura, yhdistys kuntayhteistyö (laadullinen, skaala 0–4) 	<ul style="list-style-type: none"> • Pyrimme lisäämään 1–5-vuotiaiden osallistumista varhaiskasvatukseen • Mahdollistamme jokaiselle lapselle harrastuksen sidosryhmäyhteistyönä • Kontiolahden harrastamisen malli toimii kaikilla kouluilla, koulun oma kerhotoiminta • Puutemme yksinäisyyden kokemuksiin, kartoitamme tuen tarvetta ja tarjoamme tukea • Kaveritaitojen harjoittelu ja erityisen huomion kiinnittäminen yhteisöllisyyden rakentamiseen, kouluissa kummioppilastoiminta

<p>Asukkaiden yhteisöllisyys ja osallisuus lisääntyy</p>		<ul style="list-style-type: none"> • Kokoamme harrastuskalenterin nuortenkontiolahti.fi -sivustolle ja tarjoamme nuorille monipuolista ryhmätoimintaa vapaa-ajalla. • Rakennamme vertaisohjaaja-mallia ja vapaaehtoista nuorisotyötä nuorisotiloille. • Tuemme työelämän ulkopuolella olevia työikäisiä yhteisölliseen toimintaan • Järjestämme ja mahdollistamme tiloissamme eläkeläisille kohdennettua vapaa-ajan toimintaa. • Tuemme yhdistys- ja järjestötoimintaa erityisesti kuntalaisten terveyden ja hyvinvoinnin, osallisuuden ja yhteisöllisyyden kehittämiseksi yhdistysavustuksin • Osallistamme nuorisovaltuuston, lapsiparlamentin ja oppilaskunnat lapsia ja nuoria koskevien asioiden valmisteluun. • Hyödynnämme digitalisaation mahdollisuuksia palveluissa ja otamme kunnassa käyttöön uudenlaisia vaikuttamistapoja ja -kanavia • Järjestämme osallisuuden foorumeja, joka keskittyy asukkaiden ja kunnan toimijoiden väliseen vuorovaikutukseen ja informaation jakamiseen.
---	--	--

Tavoite	Seuranta- ja arviointi-indikaattorit	Toimenpiteet 2021–2024 (erillinen toimeenpano-ohjelma)
Jatkuvan oppimisen mahdollisuudet kehittyvät	<ul style="list-style-type: none"> • Kansalaisopiston tunnit / asukas • Kirjastokäynnit / asukas 	<ul style="list-style-type: none"> • Tuemme vapaata sivistystyötä kunnassa seutusopimuksin • Kunnan tilojen käyttömahdollisuus • Kannustamme osaamisen kehittämiseen ja innovointiin • Oppilaitosyhteistyö